

Харківський
національний
університет
імені В.Н. Каразіна

НАВЧАЛЬНА
ЛІТЕРАТУРА

Факультет міжнародних
економічних відносин
та туристичного бізнесу

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет
імені В.Н. Каразіна

КУРСОВА РОБОТА

з дисципліни

«КРАЇНОЗНАВСТВО»

**Методичні рекомендації
до виконання**

для студентів напряму підготовки
6.030203 – міжнародні економічні відносини
освітньо-кваліфікаційний рівень бакалавр

Харків – 2014

УДК 377.35(075.8)
ББК 74.58я73
К93

Рецензенти:

Пересадько В.А. – декан геолого-географічного факультету, завідувач кафедри фізичної географії та картографії Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, доктор географічних наук, професор

Байназаров А.М. – директор Інституту Конфуція Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, кандидат географічних наук, доцент

*Затверджено до друку рішенням
Науково-методичної ради Харківського національного університету
імені В.Н. Каразіна (протокол №4 від 20.02.2014)*

К93 Курсова робота з дисципліни «Країнознавство»: методичні рекомендації до виконання для студентів напряму підготовки 6.030203 «Міжнародні економічні відносини» (3-тє вид., перероб. і доп.) / Укладачі: Ю.П. Грицак, С.А. Касьян, Р.С. Коваленко – Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2014. – 40 с.

УДК 377.35(075.8)
ББК 74.58я73

Видання містить загальні рекомендації до виконання курсової роботи з дисципліни «Країнознавство» для студентів першого курсу напряму підготовки 6.030203 «Міжнародні економічні відносини» (ОКР бакалавр). Висвітлюються організаційно-методичні питання щодо підготовки, структури, змісту окремих розділів, оформлення та проведення захисту курсової роботи.

ЗМІСТ

Загальні положення	4
Керівництво курсовими роботами	5
Етапи виконання курсової роботи	6
Вимоги до курсової роботи з країнознавства	6
Підбір і вивчення літератури	8
Написання вступу	9
Основна частина курсової роботи	12
Висновки курсової роботи	14
Вимоги до викладення курсової роботи	15
Оформлення курсової роботи	16
Оформлення списку використаних джерел	19
Оформлення ілюстрацій, таблиць і числівників	21
Оформлення додатків	22
Подання курсової роботи	23
Робота з відгуком і підготовка до захисту	24
Захист курсової роботи	26
Оцінювання курсової роботи	27
Рекомендована література	28
<i>Додаток А. Приклад оформлення титульного аркуша .....</i>	<i>31</i>
<i>Додаток Б. Приклад оформлення анотації .....</i>	<i>32</i>
<i>Додаток В. Бланк оцінювання курсової роботи .....</i>	<i>33</i>
<i>Додаток Д. Приклад оформлення змісту роботи .....</i>	<i>34</i>
<i>Додаток Ж. Приклад оформлення розділів і підрозділів .....</i>	<i>35</i>
<i>Додаток З. Приклад оформлення списку</i> <i>використаних джерел .....</i>	<i>37</i>
<i>Додаток К. Приклад оформлення таблиць .....</i>	<i>38</i>
<i>Додаток Л. Приклади оформлення ілюстрацій .....</i>	<i>39</i>

***

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Підготовка курсових робіт передбачається навчальними планами і робочими програмами вузів з профільних дисциплін.

Основна мета написання курсових робіт – це формування і розвиток навиків самостійного пошуку, підбору, систематизації, аналізу і узагальнення літературного і довідкового матеріалу; систематизація, закріплення і творче використання теоретичних знань за фахом; оволодіння методиками наукового дослідження і набуття початкового досвіду науково – дослідної роботи; розвиток навиків і умінь викладу своїх думок, використання наукової термінології, аргументації своїх висновків і пропозицій; підвищення культури оформлення наукового, методичного і довідкового матеріалу.

В результаті написання курсової роботи **студент повинен вміти:**

- самостійно працювати з джерелами та літературою;
- обґрунтовувати і формулювати актуальність вибраної теми, мету, завдання і структуру роботи;
- володіти методами проведення дослідження;
- робити науково-обґрунтовані висновки з вивченого матеріалу;
- висловлювати матеріал грамотно, логічно, з дотриманням правил цитування і вказівкою посилань на роботи інших авторів;
- грамотно ілюструвати роботу за допомогою рисунків і таблиць;
- оформляти роботу відповідно до вимог, що пред'являються до науково-дослідних робіт;
- виконати задану роботу в строго зазначені терміни.

В цілому **система курсових робіт** розглядається як попередній етап виконання складнішого завдання – випускної кваліфікаційної роботи бакалавра, магістра, спеціаліста. Тому бажано, щоб теми курсових робіт на різних курсах були взаємозв'язані. Тоді студент працює над роботою протягом декількох років і має можливість більш глибоко вивчити вибрану тему і з великим успіхом вирішити поставлені завдання.

Якість курсової роботи залежить від індивідуальних здібностей і ступеня підготовленості студента, його вміння ретельно і систематично працювати над джерелами, швидкості засвоєння нових прийомів роботи і глибини сприйняття наукової літератури.

Курсова робота виконується, безумовно, на основі раніше виконаних досліджень та їх узагальнених результатів. Але вона є продуктом самостійної творчості студента, повинна включати авторську ініціативу. Бездумна ж компіляція в роботі, тобто просте зведення різних даних, узятих з монографій і підручників, викачаних в Інтернеті, свідчить про відсутність творчої думки і недолік знань.

Для багатьох студентів дослідження в ході виконання курсових робіт є першими кроками в їх науковій і науково-практичній діяльності, яка організовується та реалізовується в рамках студентських наукових кружків кафедр. **Кращі курсові роботи** кафедр, що мають наукову спрямованість, виносяться для обговорення на щорічні студентські наукові конференції, після чого публікуються в збірках наукових праць студентів.

КЕРІВНИЦТВО КУРСОВИМИ РОБОТАМИ

Керівництво курсовими роботами здійснюється викладачами відповідної кафедри на підставі їх навчального навантаження.

До **обов'язків** наукового керівника входить:

- допомога у визначенні теми і розробці плану роботи;
- допомога у виборі методики дослідження, підборі джерел літератури і фактичного матеріалу;
- проведення систематичних консультацій із студентом по проблематиці роботи;
- контроль за ходом виконання роботи відповідно до встановленого плану і проміжна атестація студента.
- перевірка роботи по частинах і (або) в цілому, підготовка письмового відгуку із зауваженнями про недоліки роботи;
- проведення захисту та оцінювання.

Перевірка роботи науковим керівником здійснюється тільки після реєстрації її на кафедрі. Перевірена робота з відгуком повертається студентові для усунення зауважень і підготовки до захисту, або взагалі для переробки, виправлення або написання нової роботи, зокрема за новою темою.

Студент зобов'язаний при написанні курсової роботи виконувати всі вказівки наукового керівника.

ЕТАПИ ВИКОНАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Кожен студент отримує індивідуальне завдання на курсову роботу з тематики робіт відповідної кафедри.

Виконання курсової роботи включає наступні етапи:

1. Вибір (призначення) теми.
2. Розробка попереднього плану курсової роботи.
3. Підбір літератури і робота з нею.
4. Складання розгорненого плану курсової роботи.
5. Підготовка тексту та оформлення роботи.
6. Робота з відгуком викладача і підготовка до захисту.
7. Захист курсової роботи.

Багато студентів розробляють для себе план-графік виконання курсової роботи, який ефективно дисциплінує виконавця, робить його роботу цілеспрямованою і систематичною.

Такий план-графік складається в довільній формі і містить наступні основні види робіт і терміни їх виконання:

- консультації у керівника по питаннях цільової установки, структури і методики підготовки і написання роботи;
- вивчення літературних та інших опублікованих джерел;
- збір, узагальнення і аналіз статистичного і фактичного матеріалу;
- безпосереднє проведення досліджень;
- проміжні доповіді та консультації з керівником;
- формулювання основних висновків і практичних рекомендацій;
- написання тексту і надання його для рецензування.

ВИМОГИ ДО КУРСОВОЇ РОБОТИ З КРАЇНОЗНАВСТВА

Відповідно до навчального плану напряму підготовки «міжнародні економічні відносини» студенти першого курсу виконують курсову роботу з дисципліни «Країнознавство».

В цілях досягнення одноманітності підготовки студентів і рівності умов дослідження встановлена єдина для всіх студентів курсу тема – **«Культурологічна характеристика країни».**

Мета написання такої роботи – придбання навиків пошуку та обробки літературних відомостей про життя, історію і культуру народу, вміння з величезного обсягу інформації скласти коротку характеристику країни.

Об'єкт дослідження – **країна світу** – призначається викладачем – всім різні країни, щоб забезпечити самостійність виконання. Робота оцінюється як диференційований залік.

Курсова робота виконується за наступним типовим планом:

Вступ. Коротко характеризуються актуальність теми, мета, завдання і методика дослідження, ступінь вивченої проблеми, використані джерела, теоретичне і практичне значення роботи. Обсяг – до 2 сторінок.

Розділ 1. Історичний нарис. По підрозділах або підпунктах приводяться короткі відомості про походження народу, історію заселення країни, формування держави в його сучасних межах, про героїв і великих людей нації. Обсяг 5–6 сторінок.

Розділ 2. Народ, побут і звичай. Вказуються основні демографічні показники країни, коротко характеризуються національний склад, особливості національного характеру, релігія, сімейні стосунки, традиції і свята народу, особливості поведінки і побуту населення (їжа, житло, одяг). Обсяг 5–6 сторінок.

Розділ 3. Культура країни. Характеризуються література, образотворчі мистецтва, театр і музика, кіномистецтво, архітектура, музеї і бібліотеки, народні ремесла. Перераховуються видатні діячі культури, мистецтва і науки з оцінкою їх значення (світове, регіональне, тільки національне). Обсяг 5–6 сторінок.

Розділ 4. Регіональні відмінності. Дається коротка характеристика економічних районів, які виділяються в країні, або історичних областей (район перший, район другий і так далі) і обов'язково – столиці країни (її господарська спеціалізація, визначні пам'ятки, шедеври архітектури, особливості забудови і планування і тому подібне). Обсяг 5–6 сторінок.

Висновки. Повинні містити особисті короткі висновки про результати виконаної роботи – оцінку особливостей і рівня розвитку культури досліджуваного народу. Обсяг до 2 сторінок.

Загальний обсяг курсової роботи – **20–30 сторінок**, не враховуючи додатків (тобто на кожен підрозділ відводиться приблизно по одній сторінці). Робота пишеться українською мовою; іноземні студенти можуть писати російською мовою.

ПІДБІР І ВИВЧЕННЯ ЛІТЕРАТУРИ

Перелік рекомендованої літератури для курсової роботи з країнознавства приведений на сторінках 30-31.

По першому і третьому розділах достатня інформація міститься в *Великій Радянській Енциклопедії* [1], наявній в будь-якій бібліотеці та в комп'ютерному варіанті; у енциклопедіях *«Кирилла и Мефодия»* і *«Кругосвет»* на CD-дисках [17, 22].

Для другого розділу підходять довідники *«Население мира»* [2], *«Народы мира»* [8], книги з серії *«Внимание: иностранцы»* [12], *«Характеры народов»* [4], *«Этнология»* [9]; мультимедійні програми *«Microsoft Encarta World Atlas»* 1997-2006 pp. [25].

До четвертого розділу можна використовувати фоліанти з серії *«Страны и народы»* [15], підручники і монографії з економічної географії зарубіжних країн [14], брошури з серії *«У карты мира»* [10], опису столиць і міст світу [23].

Додаткову інформацію можна знайти в *Інтернеті* на сайтах конкретної країни, російських і українських країнознавчих і туристичних сайтах, наприклад, www.aport.ru; www.aport.pol.ru; www.krugosvet.ru та ін.

При підборі джерел слід використовувати наочні та алфавітні *каталоги бібліотеки* університету, а також спеціальні бібліографічні довідники, тематичні збірники літератури, статті журналів, збірники наукових праць і наукових статей, навчально-методичні посібники. Починати складання бібліографії треба з монографій і підручників, оскільки саме в них містяться основні положення наукової методології і методики дослідження, найважливіші теоретичні положення.

Курсові роботи та інші матеріали, отримані через Інтернет і інші електронні засоби інформації, можуть бути використані тільки як одне з джерел при написанні курсових робіт (з обов'язковим посиланням на них).

Виписувати назви робіт, їх вихідні дані краще всього на картки, які дуже зручні у використанні. Потім вихідні дані робіт вносять до комп'ютера.

Після складання бібліографії по темі курсової роботи починається її вивчення. Перший крок – збіглий перегляд книги з метою отримання загального уявлення про її зміст і цінність для роботи, другий – конспектування (сканування) потрібних розділів.

Для систематизації прочитаного зручно *робити нотатки* на окремих аркушах. Аркуш ділиться на дві частини. В правій частині коротко формулюється сутність даного виписування. Потім записується її текст. Він може мати вигляд цитати, переказу змісту своїми словами, тез, статистичної або хронологічної таблиці. В лівій частині аркушу формулюється своє відношення до даної тези, цитати, думка або пропозиція з рішення проблеми. Після нотатки дається посилання на джерела, звідки взяті дані.

Зроблені нотатки групуються за проблемами (розділами). Забезпеченість нотатками тих або інших проблем покаже, які питання теми можна освітити з достатньою повнотою, а які – ні.

Зміст згрупованих за проблемами нотаток є основою складання плану роботи. Консультація з керівником допоможе сформулювати його остаточно.

Робота не обов'язково повинна включати весь зібраний матеріал. У текст відбираються ті основні проблеми, які дозволяють повно розкрити зміст теми.

НАПИСАННЯ ВСТУПУ

У вступі курсової роботи послідовно висловлюються:

- обґрунтування вибору теми та її актуальність;
- ступінь вивчення проблеми;
- специфіка джерельної бази;
- об'єкт дослідження;
- предмет дослідження;
- мета і завдання роботи;
- методика дослідження;
- практична значущість результатів дослідження.

Вибір теми визначається необхідністю (бажанням) вирішити якусь проблему. **Проблема** – це питання, яке стоїть на межі вже відомого і ще незвіданого. Сформулювати проблему – означає вийти на цю межу.

Обґрунтування актуальності теми має бути небагатослівним, треба показати головне – суть проблемної ситуації. Те, наскільки вірно автор оцінює вибрану тему з погляду своєчасності і соціальної значущості, характеризує його наукову зрілість і професійну підготовленість.

У характеристиці **ступеню вивчення проблеми** вказується: ким, коли і які аспекти досліджувалися, і наскільки глибоко, тобто дається огляд використаної літератури. У випадку, якщо тема достатньо розроблена у вітчизняній і зарубіжній науковій літературі, треба обґрунтувати доцільність її подальшого доопрацювання.

В огляді **специфіки джерельної бази** слід згрупувати джерела за типами і видами; розділити їх за важливістю, якістю інформації, оригінальністю викладення, глибиною розробок; відзначити проблеми і недоліки. Наприклад: «Інформаційною базою послужили роботи ... (прізвища авторів з посиланням до номера в списку використаних джерел), матеріали преси ... (яких видань), фактичні дані ... (яких установ)».

Об'єкт дослідження – це процес або явище, що породжує проблемну ситуацію і вибране для вивчення. Представлення об'єкту дослідження починають фразою: «Об'єктом дослідження є ... (повна назва)», після чого дається стислий опис об'єкту з вказівкою його основних характеристик.

Предмет дослідження – це те, що знаходиться в межах об'єкту. Тобто, об'єкт і предмет співвідносяться як ціле і частина, загальне і особливе. Саме предмет визначає тему дослідження. Визначення предмету дослідження – це відповідь на питання: «Що, які властивості і які зв'язки об'єкту вивчати?»

Мета – це те, що хочуть отримати при проведенні дослідження, отримання певного конкретного результату – виявлення недоліків і проблем, обчислення нових показників, розробка або поліпшення методики, оцінка рівня розвитку, формулювання програми розвитку,

виведення формули, визначення параметрів або властивостей об'єкту і так далі. Процес виконання роботи (вивчення, дослідження, аналіз, виробництво, виготовлення і тому подібне) метою не є.

Завдання дослідження – це етапи, послідовність виконання роботи, ті дії, які необхідно виконати для досягнення поставленої мети, вирішення проблеми, перевірки гіпотези дослідження. Структура (зміст) роботи зазвичай є повним відображенням вирішуваних завдань. Відповідь будується просто: *«В процесі дослідження вирішувалися наступні завдання: ...»* – далі послідовно перераховуються виконувані операції (перша, друга і так далі).

Методика дослідження відповідає на питання про те, як ми отримали результат, за допомогою яких методів, в яких умовах. Методика – це спосіб, алгоритм виконання дослідження, сукупність методів. Зазвичай для студента вона є запозиченою у когось (*«робота виконувалася аналогічно з...»*), але може бути розроблена самостійно.

Практична значущість результатів дослідження може полягати в можливості рішення практичної задачі, проведення подальших наукових досліджень або для використання в процесі підготовки фахівців.

Завершується вступ стандартною фразою: *«Робота складається з вступу, N розділів, висновків; містить N сторінок тексту, N рисунків, N таблиць, N додатків. Список джерел включає N найменувань літератури, N електронних публікацій».*

По темі **«Культурологічна характеристика країни»** першокурник у вступі може сказати наступне:

- актуальність – оновлення застарілих відомостей;
- об'єкт дослідження – країна;
- предмет дослідження – демографічні, національні, культурні і регіональні особливості;
- мета роботи – складання короткого опису ... (для включення в енциклопедичний збірник..., як рекламний проспект для туристів..., для проведення лекції... і т. п.);
- завдання дослідження – збір інформації, вивчення літератури, підготовка тексту, оформлення роботи;
- методика дослідження – аналіз літературної, довідкової, статистичної інформації;

— практична значущість результатів дослідження — витікає з мети роботи. Можна, наприклад, спробувати виявити залежність між національним характером і «спеціалізацією» культури.

Обсяг вступу зазвичай не перевищує 5% тексту рукопису.

ОСНОВНА ЧАСТИНА КУРСОВОЇ РОБОТИ

Основна частина курсової роботи — найбільша за обсягом, займає не менше 2/3 роботи. Саме у ній висловлюється суть проблеми, розкривається тема, визначається авторська позиція.

Порядок викладу матеріалу в роботі завжди підпорядкований меті дослідження. Розділення матеріалу на розділи, підрозділи, їх послідовність мають бути логічно виправданими. Назви розділів повинні відображати вирішувану проблему. Всі розділи мають бути відносно **пропорційними за обсягом**.

Опис досліджуваних проблем, процесів, явищ має бути конкретним, з доказами, без марнослів'я. Треба проявити уміння послідовного викладу явищ при одночасному їх аналізі. Слід віддавати перевагу головним, вирішальним фактам, а не дрібним деталям, для чого важлива попередня класифікація початкового матеріалу.

Відповідальність за зміст роботи покладається на автора. За студентом залишається право на виклад матеріалу у власному розумінні. Відстоювати свою точку зору студент винен при захисті роботи.

При написанні **культурологічної характеристики**, щоб укластися в необхідний обсяг 25–30 сторінок, основною проблемою виявляється відбір з маси інформації найбільш значущого, найголовнішого і ефектнішого матеріалу. Потрібно буде безжально скорочувати знайдені тексти і висловлювати роботу своїми словами.

Основний зміст курсової роботи на тему ***«Культурологічна характеристика країни»*** повинен включати наступні розділи і підрозділи:

Розділ 1. Історичний нарис (обсяг 4–5 сторінок):

1.1. Історія заселення країни. Тут треба вказати, коли на цій території влаштувалися предки сучасного народу, з яких племен склалася нація, які етнічні процеси протікають в даний час.

1.2. Формування держави. Вказується, коли на цій території вперше виникла державність, які держави існували у минулому, коли і в яких умовах оформилися сучасні межі.

1.3. Великі люди нації. Перерахувати імена і подвиги найбільш шанованих в країні осіб – вождів, героїв, творців.

Розділ 2. Народ, побут і звичаї (обсяг 4–5 сторінок):

2.1. Демографія. Вказуються основні демографічні показники країни – чисельність населення, народжуваність, смертність і природний приріст, фертильність, дитяча смертність, статеві-вікова структура, міграційний баланс, національний склад.

2.2. Національний характер. Дається коротка етнопсихологічна характеристика (особливості групової поведінки) переважаючого народу.

2.3. Релігія і традиції. Приводяться конфесійна структура населення, опис особливостей віросповідання, перелік загальнодержавних і традиційних свят, що відзначаються.

2.4. Побутові умови. Відомості про структуру і якість живлення, умови мешкання, особливості одягу і побуту.

2.5. Сімейні стосунки. Наводяться дані про шлюб і розлучення, середній вік вступу до шлюбу, середній розмір сім'ї, споживання алкоголю, рівень злочинності. Дається опис типової (середньостатистичної) сім'ї і особливостей внутрішньосімейних стосунків.

Розділ 3. Культура (обсяг 4–5 сторінок).

По відповідних підрозділах (3.1, 3.2 і так далі) характеризуються наука, література, образотворчі мистецтва, театр і музика, кіномистецтво, архітектура, музеї і бібліотеки, народні ремесла країни з оцінкою значущості видатних діячів (світове, регіональне або тільки національне). Опис підкріплюється статистичними даними про рівень розвитку освіти, науки, бібліотек і музеїв, випуску друкарської продукції. Якщо інформації небагато, що характерно для малих і слаборозвинених країн, то підрозділи слід об'єднувати; якщо явище взагалі відсутнє, то так і писати (наприклад: «Діячів міжнародного значення країна ще не дала»).

Розділ 4. Регіональні відмінності (обсяг 4–5 сторінок).

Тут обов'язково приводиться карта районування країни. У підрозділах, відповідних цьому районуванню, вказуються основні показники регіону (територія, населення, ВВП, частка в країні і тому подібне) і описуються його головні відмітні особливості – етнічні, релігійні, культурні, або демографічні, економічні і так далі). Першим за списком завжди характеризують столичний район.

Висновки курсової роботи

На завершальному етапі курсової роботи формулюються загальні висновки, практичні рекомендації і пропозиції, що витікають з дослідження. Висновки **повинні відповідати поставленим меті і завданням**. Зазвичай кожному з поставлених у вступі завдань відповідає один висновок або пропозиція. Оцінювання курсової роботи починається із з'ясування відповідності між поставленими у вступі завданнями і отриманими висновками.

Висновки мають бути короткими, містити чіткі формулювання, які органічно витікають і логічно пов'язані з основним змістом роботи, з поставленими у вступі завданнями. Не слід повторювати те, про що написано в основній частині, і приводити новий фактичний матеріал. Не треба формулювати висновки ширше, ніж того вимагає дана тема. Не можна приводити положення, які не підтверджені в роботі конкретним матеріалом.

Кваліфіковано висновки формулюють за нумерованими пунктами (1,2,3 і т.д.) послідовно за кожним розділом роботи, а кожен пункт висновків складається з двох частин – **твердження** («визначено, пропонуємо наступне...») і **доказу** («тому що...», «на підставі...»). Наприклад: «Рівень розвитку галузі недостатній, оскільки випуск продукції на душу населення складає лише 60% від середньоевропейського показника»).

Оскільки в **культурологічній характеристиці країни** переважає інформаційний матеріал, то у висновках такої роботи доцільно перерахувати проблеми країни за розглянутими питаннями (розділами). Наприклад: «1. Головна демографічна проблема в Чаді – висока

дитяча і материнська смертність, що в 40 разів перевищує таку у Франції...»; 2. ... і так далі.

Обсяг висновків курсової роботи – 2–3 сторінки.

ВИМОГИ ДО ВИКЛАДЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Загальними вимогами до курсової роботи є чіткість і логічна послідовність викладення матеріалу, переконливість аргументації, стислість і ясність формулювань, що виключають неоднозначність тлумачення, конкретність викладу результатів, доказів і висновків.

Науковий, діловий текст не вимагає емоційних засобів виразу. Слововживання в роботі має бути максимальне точним, позбавленим стилістичних прикрас. Не допускається застосування оборотів розмовної мови, професіоналізмів, довільних словотворень, не встановлених правилами орфографії і державними стандартами скорочень слів.

Науковій літературі властива манера безособового викладення матеріалу. Не вживаються особисті займенники «я» і «ми». Замість фрази «я вважаю...» краще використовувати вирази «на наш погляд», «на нашу думку», «на думку автора»... і тому подібне.

Не слід надмірно вживати іноземні слова і складно побудовані пропозиції, в той же час слід уникати надмірно коротких, слабо між собою зв'язаних фраз, що допускають подвійне тлумачення і тому подібне. Необхідно стежити за тим, щоб не втрачалася її основна думка, і постійно контролювати відповідність змісту розділів їх назвам. Кінець кожного розділу, пункту або абзацу повинен мати логічний перехід до наступного.

Виявлення порушення студентами правил професійної етики – плагіату, фальсифікації даних і помилкового цитування – є підставою для зниження оцінки за курсову роботу, аж до виставляння оцінки «незадовільно».

Під **плагіатом** розуміється наявність прямих запозичень без відповідних посилань зі всіх друкарських і електронних джерел, захищених раніше кваліфікаційних робіт і дисертацій.

Під **фальсифікацією** даних розуміється підробка або зміна початкових даних з метою доказу правильності висновків (гіпотези і так

далі), а також умисне використання помилкових даних як основи для аналізу.

Під **помилковим цитуванням** розуміється наявність посилань на джерело, коли дане джерело такої інформації не містить.

Проте аналіз курсових робіт студентів свідчить про те, що вищезазнані вимоги дуже часто не дотримуються. Найбільш поширеними помилками є:

- безсистемність викладення матеріалу;
- зловживання цитатами і витягами з книг;
- порушення правил цитування і оформлення;
- слабкість доказів і непереконливість висновків;
- розпливчатість висновків;
- наявність друкарських помилок;
- невідповідність змісту роботи її темі.

ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Матеріали курсової роботи комплектуються в такій послідовності:

- титульна сторінка (додаток А);
- анотація (додаток Б);
- бланк оцінювання роботи (додаток В);
- зміст (додаток Д);
- список умовних позначень (у разі потреби);
- вступ;
- основна частина (додаток Ж);
- висновки;
- список використаних джерел (додаток З);
- додатки.

Додатково до курсової роботи додаються:

- відгук наукового керівника;
- рецензія зовнішнього рецензента (при необхідності);
- ксерокопія опублікованої статті або тез конференції з тематики роботи з вихідними даними;
- електронна копія роботи на електронному носіїві у форматі rtf з типовим ім'ям файлу **«прізвище_1_kurs_2014.rtf»** латинськими літерами.

Рукописні варіанти курсової роботи не допускаються.

Курсова робота набирається на комп'ютері в текстовому редакторі Word і друкується на одній стороні стандартного аркуша формату А4 (210×297 мм). Дозволяється представляти таблиці та ілюстрації на аркушах формату А3 (297×420 мм). Розміри полів на сторінці: з лівого боку – 30 мм, з правого – 15 мм, зверху – 20 мм, знизу – 20 мм. Шрифт Times New Roman розміром 14 пунктів, чорного кольору, через півтора інтервали, абзацний відступ – 10 мм, вирівнювання – по ширині.

Дозволяється використовувати комп'ютерні можливості акцентування уваги на визначеннях, термінах, важливих особливостях, застосовуючи різне зображення шрифту: курсивне, напівжирне, виділення за допомогою рамок, розрядки, підкреслення і ін.

Забороняється використання засобів редагування і форматування тексту (ущільнення, зміна інтервалів, полів і тому подібне) з метою зміни обсягу роботи в сторінках у більшу або меншу сторону.

Друкарські помилки і графічні неточності, виявлені в тексті, допускається виправляти стиранням або закрашенням коректором і нанесенням на тому ж місці виправленого тексту машинописним або рукописним способами. Вписувати в надрукований текст окремі слова, формули або знаки необхідно лише пастою чорного кольору. Допускається не більше двох таких виправлень на одну сторінку.

Титульна сторінка – перша сторінка курсової роботи, де вказуються: повна назва організації, в якій підготовлена робота (університет, факультет, кафедра); назва (тема) роботи і її статус (курсова робота); дані студента (курс, ініціали, прізвище) і наукового керівника (посада, науковий ступінь, вчене звання, ініціали, прізвище). Зразок див. в додатку А.

Анотація розміщується у верхній частині другої сторінки курсової роботи. Вона включає вихідні дані роботи, короткі відомості про зміст роботи і перелік ключових слів, які використовуються при пошуку в каталогах. Зразок див. в додатку Б.

Бланк оцінювання роботи – третя сторінка курсової роботи. Зразок див. в додатку В.

Зміст – четверта сторінка курсової роботи. Дається пронумерований арабськими цифрами перелік всіх розділів, підрозділів, додат-

ків з вказівкою номерів сторінок, з яких починаються ці елементи роботи (додаток Д).

Текст основної частини висловлюється за розділами змісту. Кожен розділ роботи починають з нової сторінки, а підрозділ – на тій же сторінці.

Назви розділів курсової роботи друкують великими заголовними літерами, шрифт – Times New Roman, напівжирний, розміром 14 пт, вирівнювання – по центру.

Назви підрозділів друкують рядковими літерами (окрім першої прописної) з абзацного відступу напівжирним шрифтом розміром 14 пт, вирівнювання – по центру (див. додаток Ж).

В кінці назви крапку не ставлять. Якщо назва складається з двох або більше речень, їх розділяють крапкою. Відстань між назвою і текстом або між двома назвами повинно складати два міжрядкові інтервали.

Сторінки нумеруються арабськими цифрами, при цьому зберігається суцільна нумерація всього тексту (від першої до останньої сторінки зі всіма вставками). Номер сторінки ставиться у верхньому правому куті без крапки в кінці. Титульну сторінку включають в загальну нумерацію, але номер сторінки не проставляють.

Розділи і підрозділи основної частини роботи нумеруються арабськими цифрами. Номер розділу ставлять після слова «Розділ» без знаку «№». Номер складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, розділених крапкою, наприклад: «2.3» (третій підрозділ другого розділу) або «1.3.2» і так далі (див. додаток Ж). Назву розділу друкують з нового рядка, наступного за номером розділу. Назви підрозділів пишуть після їх номерів через пропуск на тому ж рядку.

Розділи «Зміст», «Перелік умовних позначень», «Вступ», «Висновки», «Список використаних джерел», «Додатки» не мають номерів.

Посилання на джерела в тексті курсової роботи проставляються в квадратних дужках цифрою, яка відповідає порядковому номеру джерела в списку використаних джерел. Наприклад: [7, с. 25], де перша цифра означає номер джерела в списку використаних джерел; друга цифра – номер сторінки джерела, з якою береться матеріал.

Посилання даються при прямому і непрямому цитуванні на всі види опублікованих і неопублікованих документів на будь-яких носі-

ях, а також на складові частини документів. Якщо один і той же матеріал перевидається неодноразово, то слід посилатися на його останнє видання. Пряма цитата (дослівна) береться в лапки, при непрямому цитуванні лапки не ставляться.

ОФОРМЛЕННЯ СПИСКУ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Список використаних джерел оформляється відповідно до вимог державного стандарту ДОСТ 7.1-8.4.

У курсовій роботі застосовується алфавітний спосіб, за яким літературні джерела розташовуються в порядку алфавіту прізвищ авторів і назв робіт. Роботи одного автора розміщуються відповідно до алфавіту назв або хронології написання праць.

Назви праць прийнято писати мовою оригіналу. Спочатку вказується література на мовах народів, що користуються кирилицею, потім література на мовах народів, що користуються латиницею. Нумерація всіх використаних джерел наскрізна – від першого до останнього (додаток 3).

Бібліографічний опис містить наступні області:

- Прізвище автора або прізвища авторів;
- Основний заголовок;
- Підзаголовні дані;
- Відомості про видання;
- Місце видання;
- Видавництво або організація, що видає;
- Дата видання;
- Обсяг (у сторінках).

Кожна область опису відділяється від подальшої спеціальним розділовим знаком «крапка, тире» (. –). Після назви міста перед назвою видавництва ставиться знак (:). Відомості про статтю і видання, в якому опублікована стаття розділяється знаком «дві косі межі» (//). Знак «коса межа» (/) передує відомостям про відповідальність.

Вказівка обсягу книги є обов'язковою. Опис літератури на іноземних мовах виконується за тими же правилами.

Місто видання Київ, Москва, Санкт-Петербург у всіх випадках пишуться скорочено (К., М., Спб.). В іноземних виданнях скорочують-

ся: London – L., Paris – P., New York – N.Y. Решта міст приводиться повністю.

Приклади бібліографічного опису:

Нормативні документи:

Закон України Про зовнішньоекономічну діяльність. // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 1991. – № 29, ст. 377.

Книга:

Голиков А.П., Грицак Ю.П., Казакова Н.А., Сидоров В.И. География мирового хозяйства: учебн.пособ. / Под ред. А.П. Голикова – К.: Центр учебной литературы, 2008. – 192 с.

Enen Jack. Venturing Abroad: International Business Expansion Via Joint Ventures / Jack Enen, – Hall Press TM, an imprint Mc’Graw-Hill Inc, 2001. – 237 p.

Стаття з журналу:

Дюбанькова Т.Д. Особливості сучасної регіональної політики ЄС // Регіон: стратегія і пріоритети. – 2007. – № 5. – с. 52–57.

Стаття із збірника:

Сітковська О.В. Транскордонне співробітництво Росії та Україні // Російсько-українське порубіжжя: стан та перспективи співробітництва. Матеріалі міжнародної науково-практичної конференції 28 березня 2009 року. – Харків: ХНУ ім. Каразіна, 2009. – с. 167–171.

Blanke, J. and T. Chiesa. 2007 the Travel & Tourism Competitiveness Index: Assessing Key Factors Driving the Sector’s Development. // In the Travel & Tourism Competitiveness Report 2007. – Geneva: World Economic Forum. – p. 3–25.

Матеріал із статистичного щорічника:

Основні звідні національні рахунки // Російський статистичний щорічник. 1994. – М., 1994. – с. 232–263.

Матеріали з Інтернету:

Державна служба статистики України [Електронний ресурс]: офіційний веб-сайт. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua> – Назва з екрану.

Міжнародний Валютний Фонд [Електронний ресурс]: офіційний веб-сайт. – Режим доступу: <http://www.imf.org/external/datamapper/index.php> – Назва з екрану.

Служба статистики Європейського Союзу (Електронний ресурс): офіційний веб-сайт. – Режим доступу: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu>

World Travel & Tourism Council [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.wttc.org /eng/Home/>

The Anholt City Brands Index 2007, How the World Views its Cities, Third Edition, 2007. See <http://www.simonanholt.com/> for further information.

UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization), World Heritage Centre. See <http://whc.unesco.org/en/list>.

ОФОРМЛЕННЯ ІЛЮСТРАЦІЙ, ТАБЛИЦЬ І ЧИСЛІВНИКІВ

Таблиці використовуються для представлення цифрового матеріалу. Вони розміщуються безпосередньо за текстом, в якому згадувалися вперше. На всі таблиці мають бути посилання в тексті. Таблиці нумерують арабськими цифрами, які ставляться по правій стороні над заголовком таблиці. Після слова «Таблиця» знак «№» і крапка не ставляться. Заголовок слід поміщати над таблицею по центру, без абзацного відступу. При оформленні таблиць допускається застосовувати в таблиці шрифт на 1–2 пункти менший, ніж в основному тексті. Якщо приведені дані запозичені, треба вказувати джерело інформації (додаток К).

Ілюстрації (рисунки, графіки, карти та ін.) слід розташовувати безпосередньо після тексту, в якому згадуються вперше, або на наступній сторінці. На всі ілюстрації, приведені в тексті, мають бути посилання. Не допускається одні і ті ж результати представляти у вигляді ілюстрації і таблиці.

Ілюстрації позначають словом «Рис.», далі проставляється номер і робиться підпис (додаток Л). Допускається наскрізна нумерація рисунків або в межах кожного розділу окремо. Наприклад: Рис. 3.2 (другий рисунок третього розділу). Дані пояснень (підрисуючий текст) розташовують під заголовком рисунку по ширині сторінки.

Якщо абзац починається з числівника, то він завжди пишеться словами, наприклад: *Двадцять відсотків палива використовується на ...*

Однозначні кількісні числівники пишуться словами, наприклад: *у двох країнах здобувається апатит; програма розвитку розрахована на п'ять років.*

Багатозначні кількісні числівники пишуться цифрами, наприклад: *35 років в строю; 775 іноземних кораблів.*

Кількісний числівник, записаний арабськими цифрами і назване разом з іменником, не має відмінкового закінчення, наприклад: *у 10 країнах.*

Однозначні і багатозначні порядкові числівники, як правило, пишуться словами, наприклад: *третій рівень.*

Порядкові числівники, що входять до складу складних слів, і в наукових текстах пишуться цифрами, наприклад: *5-відсоткова знижка.*

Порядкові числівники, записані арабськими цифрами, мають відмінкові закінчення. Якщо порядкові числівники закінчуються на дві голосні літери, на літеру «и» і на приголосну літеру, відмінкове закінчення складається з однієї букви, наприклад: *у 2008-му році, 122-е місце, 15-а вулиця, 5-й том.*

Якщо порядкові числівники закінчуються на приголосну і голосну літери, відмінкове закінчення складається з двох літер, наприклад: *капітан 2-го рангу.*

Порядкові числівники, записані римськими цифрами, не мають відмінкових закінчень, наприклад: *XX століття.*

Увага!!! Лапки, дужки, крапка, кома, двокрапка, крапка з комою, позначенням %, ‰, °, £, \$, €, ₣ і подібні до них **не відділяються пропуском** від слова або числівника, з яким вони пов'язані.

ОФОРМЛЕННЯ ДОДАТКІВ

Розділ «Додатки» є самостійною частиною роботи. Його оформляють в кінці курсової роботи, розташовуючи додатки в порядку появи посилань в тексті роботи. Не допускається включення в додатки матеріалів, на які відсутні посилання в тексті.

До додатків поміщають:

- загальне завдання на виконання роботи;
- завдання на виконання окремих самостійних розділів роботи (якщо вони передбачені);

— допоміжні матеріали, що мають безпосереднє відношення до роботи (наприклад, справжні документи, на яких в тій чи іншій мірі ґрунтується текст; великі розрахунково-аналітичні таблиці; побічний матеріал, узятий з інших видань та ін.);

— матеріали другорядного значення, роботи, що додаються для якнайповнішого освітлення теми;

— звіт про проведення патентного пошуку, опиту, кон'юктурних досліджень і тому подібне.

Кожне застосування слід починати з нової сторінки з вказівкою вгорі справа сторінки слова «Додаток», надрукованого рядковими літерами, та його позначення. Додатки слід позначати послідовно прописними буквами алфавіту: А, Б, В, Д, Ж, З, К, Л, М, Н, П, Р, С, Т. Заголовки додатку записують окремим рядком, жирним шрифтом, по центру, з прописної (заголовною) букви.

Рисунки, таблиці і формули, розташовані в додатках, нумерують арабськими цифрами в межах кожного додатку: «Таблиця Б.1» (перша таблиця додатку Б).

ПОДАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Перед розпечатуванням слід відредагувати весь написаний текст. Приступати до редагування краще через 2–3 дні після того, як студент закінчив роботу. Поглянувши на написаний текст свіжим поглядом, легко виявити свої помилки та недоліки і знайти варіант поліпшення змісту роботи. У готовій курсовій роботі повинен простежуватися чіткий зв'язок між всіма розділами, відчуватися її єдність.

Тому студентам рекомендується до остаточного терміну робіт подавати науковому керівникові як мінімум дві редакції курсової роботи. По першій редакції керівником будуть висловлені зауваження і претензії, які слід врахувати при оформленні остаточного варіанту курсової роботи.

Чистовий варіант роботи необхідно ще раз відредагувати, усунути стилістичні погрішності і друкарські помилки в тексті, перевірити логіку і послідовність викладу, відповідність змісту розділів і підрозділів їх заголовкам, точність цитат і посилань, правильність написання числівників і оформлення списку використаних джерел робо-

ти. Ретельна перевірка остаточного тексту свідчить про відповідальне відношення автора до своєї роботи, пошану до керівника, рецензента, читачів.

Оформлену і зброшуровану курсову роботу студент зобов'язаний подати на кафедру **в термін, встановлений викладачем**, але не пізніше, чим за два тижні до початку залікової сесії. Дата отримання роботи фіксується методистом кафедри на титульному аркуші курсової роботи. **Без реєстрації курсова** робота вважається за нездану.

Невчасне надання курсової роботи на кафедру прирівнюється до **нез'явлення на екзамен**. Студент, що не здав або не захистив курсову роботу в строк, вважається таким, що має академічну заборгованість і не допускається до складання екзамену по даній дисципліні. В період заліково-екзаменаційної сесії курсові роботи не приймаються і не перевіряються.

Термін перевірки (рецензування) курсової роботи з того часу, коли викладач взяв її на рецензію, складає 10 днів. Науковий керівник перевіряє роботу, пише відгук і лише після цього призначає день захисту роботи.

Якщо курсова робота здається пізніше призначеного терміну, то вона на доопрацювання не відправляється і оцінюється в тому вигляді, в якому була здана на кафедру. У разі недотримання встановлених термінів здачі курсової роботи без поважної причини студент втрачає право претендувати на відмінну оцінку.

РОБОТА З ВІДГУКОМ І ПІДГОТОВКА ДО ЗАХИСТУ

Якщо курсова робота після перевірки **допущена до захисту**, то студент, познайомившись з відгуком викладача, усуває всі критичні зауваження. Матеріал по усуненню зауважень має бути оформлений **письмово** і представлений студентом при захисті курсової роботи.

Якщо курсова робота **не допущена до захисту**, то студент пише повторну роботу, повністю виправляючи відмічені недоліки, і подає роботу на перевірку з позначкою «Повторна» разом з первинною роботою і зауваженнями.

Щоб отримати допуск до захисту, при написанні роботи необхідно уникати наступних недоліків, що найбільш часто зустрічаються:

1. Відхід від теми, коли назва роботи, її структура і фактичний зміст не збігаються.
2. Дослівне списування матеріалу з базового підручника, з інших книг і чужих матеріалів.
3. Механічне копіювання курсових робіт і рефератів з Інтернету, що порушує найважливішу вимогу до курсових робіт – самостійність. При встановленні факту копіювання робота не допускається до захисту.
4. Обсяг роботи перевищує той, що рекомендується (25–30 листів).
5. Відсутність логіки, слабкий зв'язок однієї думки з іншою, безсистемний виклад матеріалу.
6. Повторення одних і тих же положень, стилістичні погрішності.
7. Невміння правильно використовувати службові слова, які додають чіткість і стрункість висловлюваному матеріалу («таким чином», «отже», «далі», «потім», «нарешті», «по-перше», «по-друге» та ін.).
8. Розгляд суті проблеми у вступі, хоча даний розділ роботи для цього не призначений.
9. Використання застарілого статистичного і фактичного матеріалу, що не відображає сучасні явища.
10. Невірно пронумеровані сторінки змісту і не повністю виділені розділи в тексті (тільки цифрами, без назви).
11. Кожен розділ повинен починатися з окремої сторінки.
12. Посилання на джерела в тексті мають бути практично на кожній сторінці, з вказівкою номерів сторінок джерел і можливістю відрізнити свій текст від запозиченого.
13. Немає повної ув'язки посилань на літературу з переліком джерел (є посилання – немає джерела, є джерело – немає посилань).
14. У списку використаних джерел не повністю перераховані всі реквізити джерела (прізвище і ініціали автора, місце і рік видання, сторінка і ін.).
15. При посиланні джерел на Інтернет необхідно вказувати не тільки адресу сайту або сторінки, але і автора, назву документа, назву сайту і дату його останнього оновлення.

ЗАХИСТ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Захист курсових робіт студентів проводиться на відкритих засіданнях комісії в складі наукового керівника, ведучих викладачів дисципліни «Країнознавство».

На захисті курсової роботи студент повинен вільно орієнтуватися в будь-якому питанні своєї теми, знати визначення, формули, основні показники, мати в своєму розпорядженні останню статистичну інформацію по темі і так далі. Крім того, студент повинен давати вичерпні відповіді на питання викладача на захисті.

Необхідно показати і довести, що робота написана Вами самостійно. Якщо при захисті курсової роботи з'ясується, що студент не є її автором, захист припиняється, і студент зобов'язаний написати роботу по іншій темі.

Процедура захисту наступна:

а) науковий керівник пише відгук, в якому наголошуються як позитивні сторони, так і недоліки підготовленої роботи;

б) в індивідуальній бесіді наукового керівника і студента обговорюються змістовна сторона недоліків, можливі причини і даються рекомендації про недопущення надалі подібних помилок;

в) керівник формулює 2–4 питання по темі курсової роботи і аналізує відповіді студента;

г) за підсумками перевірки та індивідуальної бесіди він оцінює курсову роботу;

д) захист окремих курсових робіт може бути винесений на засідання викладачів кафедри (комісію), студентського наукового товариства, студентську наукову конференцію.

Позитивна оцінка за курсову роботу виставляється у відомість та індивідуальний план студента, а після закінчення університету – **в додаток до диплома**. У разі незадовільної оцінки студент повинен написати курсову роботу по новій темі або, якщо вирішить науковий керівник, допрацювати повернену.

Курсова робота студентів не повертається і зберігається в архіві.

ОЦІНЮВАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Критерії оцінювання курсової роботи засновані на рекомендаціях науково-методичної ради Міністерства освіти і науки України («Кредитно-модульна система підготовки фахівців у контексті Болонської декларації», «Засоби діагностики якості вищої освіти: Методичні рекомендації щодо виконання та захисту випускних робіт студентів», «Положення про всеукраїнський конкурс дипломних та магістерських робіт студентів вищих навчальних закладів» та ін.).

За курсову роботу оцінка виставляється за **100-бальною шкалою** (див. таблицю). При цьому по кожному підрозділу тексту, оформленню і захисту роботи враховуються повнота і правильність змісту, виконання і відповіді – *високий* (80–100%), *середній* (60–70%), *низький рівень* (10–50% від максимальної оцінки).

Критерії оцінювання курсової роботи з дисципліни «Країнознавство»

Пункти оцінки	Максимальна оцінка, бали	Оцінка наукового керівника, бали
Вступ	5	
1. Історичний нарис – сума:	15	
1.1. Історія заселення країни	5	
1.2. Формування держави	5	
1.3. Великі люди нації	5	
2. Народ, побут і звичаї – сума:	15	
2.1. Демографія	3	
2.2. Національний характер	3	
2.3. Релігія і традиції	3	
2.4. Побутові умови	3	
2.5. Сімейні стосунки	3	
3. Культура – сума:	15	
3.1. Освіта, друк	3	
3.2. Наука, музеї, бібліотеки	3	
3.3. Література	3	
3.4. Мистецтво	3	
3.5. Архітектура, народні ремесла	3	
4. Регіональні відмінності – сума:	15	
4.1. Регіон 1-й	3	
4.2. Регіон 2-й	3	
4.3. Регіон 3-й	3	
4.4. Регіон 4-й	3	

<i>4.5. Регіон 5-й</i>	<i>3</i>	
Висновки	5	
Список джерел	5	
Зміст роботи – разом:	75	
Оформлення роботи	10	
Захист роботи	15	
<i>Всього балів:</i>	<i>100</i>	
<i>Бонус за додатки</i>	<i>+5</i>	
<i>Штрафні за невчасність</i>	<i>-10</i>	
<i>Штрафні за перевищення обсягу</i>	<i>...</i>	
<i>Разом балів:</i>		

За наявності додатків в роботі до оцінки додається до 5 балів, за невчасного виконання (здачу роботи на перевірку) віднімається 10 балів, за перевищення обсягу в 30 сторінок віднімається по одному балу за кожну зайву сторінку.

У відомість та індивідуальний план студента оцінка за курсову роботу виставляється за Болонською системою:

90–100 балів – А / відмінно

80–89 балів – В / добре

70–79 балів – С / добре

60–69 балів — D / задовільно

50–59 балів — E / задовільно

1–49 балів — F_x / незадовільно.

***

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Большая Советская Энциклопедия, 3-е изд. – М.: 1969-78.
2. Большая энциклопедия Кирилла и Мефодия. – CD-диски: «Кирилл и Мефодий», 2000-2009.
3. Большая энциклопедия путешественника. – CD-диск: ООО «Меридиан», 2002.
4. Большой энциклопедический справочник: Пер. с англ. – М.: ООО «Изд-во АСТ», ООО «Изд-во Астрель». – 2000. – 944 с., илл.
5. Брук С.И. Население мира: этнодемографический справочник. – М.: Наука, 1981.
6. Весь мир в цифрах и фактах: Универсальный справочник / Сост А.И. Будько. – Минск: ООО «Мэджик бук»; М.: «Рипол классик», 2001. – 640 с.
7. Грицак Ю.П. Характеры народов России, Восточной Европы, Западной и Северной Европы, Ближнего и Среднего Востока, Восточной, Южной и Юго-Восточной Азии. – Харьков: Экограф, 1998.
8. Иллюстрированная история мира. – М.: 1995. Тома 1-5.
9. Карты стран. – Веб-сайты: Джерело: www.worldmapfinder.com, <http://www.mapsofworld.com> и др.
10. Максаковский В.П. Историческая география мира. – М.: 1997.
11. Малая энциклопедия стран / Сиротенко Н.Г., Менделев В.А. – 2-е изд., – М.: ООО «Изд-во АСТ»; Харьков: ООО «Торсинг», 2002.
12. Народы мира: историко-этнографический справочник / Гл. ред. Ю.В. Бромлей. – М.: Сов. энциклопедия, 1998.
13. Садохин А.П., Грушевицкая Т.Г. Этнология. – М., 2003.
14. Семьи разных стран: Веб-сайт «Мифы или реальность» – Режим доступа: <http://www.molomo.ru/inquiry/family.html>
15. Серия «У карты мира». – М.: Мысль, 1980-91.
16. Серия «Внимание: иностранцы»: Эти странные австралийцы, американцы, англичане, бельгийцы, датчане, израильтяне, испанцы, итальянцы, немцы, поляки, русские, французы, шведы, швейцарцы, шотландцы, японцы и т.д. – М.: Эгмонд Россия Лтд., 2001.
17. Советский энциклопедический словарь. – М., 1979, 1982.
18. Серия «Путеводитель туриста»: Германия, Турция, Франция и т.д. – CD-диски: Petrosoft, 2000-2004.
19. Социально-экономическая география зарубежного мира. – М., 1998.

20. Страны и народы. Научно-попул. геогр.-этногр. изд. в 20-ти томах. – М., 1978-82.
21. Страны мира: Энциклопедия путешественника. – CD-диск: «Экфорс», «Одиссей», 2002.
22. Туристический атлас мира: энциклопедия.
23. Энциклопедия «Кругосвет». – CD-диск: РОЛ, 2002.
24. Энциклопедия «Столицы мира». – ТОВ «Компроект», 2003.
25. Энциклопедия стран мира / Глав. ред. Н.А. Симония; редкол. В.Л. Макаров, А.Д. Некипелов, Е.М. Примаков; предисл. Н.А. Симонии; НПО «Экономика», РАН, отд. обществ. наук. – М.: ЗАО «Изд-во «Экономика», 2004. – 1319 с.
26. Этнографические очерки. Народы Латинской Америки. / Аш П. – Веб-сайт «Журнал "Самиздат"» – Режим доступа: http://samlib.ru/a/art_p_j/tttpppttt3.shtml
27. Этнография: Веб-сайт. – Режим доступа: <http://lib7.com/>
28. Этноциклопедия: Веб-сайт. – Режим доступа: www.etnosy.ru/
29. Encyclopedia Britannica Deluxe Edition. – CD-диск: 2001-2009.
30. Microsoft Encarta 97 World Atlas. – CD-диск: 1997-2004.
31. Microsoft Encarta Encyclopedia Deluxe Edition. – CD-диск: 1997-2006.
32. The British Multimedia Encyclopedia. – CD-диск: 1997-2009.

***

Приклад оформлення титульного аркуша

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу
Кафедра міжнародних економічних відносин

КУРСОВА РОБОТА

з навчальної дисципліни «Країнознавство»

на тему: **КУЛЬТУРОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА
СХІДНОЇ РЕСПУБЛІКИ УРУГВАЙ**

Студента(ки) першого курсу
групи УО–11
напряму підготовки 6.030203 –
«Міжнародні економічні відносини»

_____
(прізвище та ініціали)

Керівник: ст. викладач Касьян С.А.

Національна шкала _____

Кількість балів: _____

Оцінка: ECTS _____

Члени комісії _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

_____
(підпис) (прізвище та ініціали)

_____
(підпис) (прізвище та ініціали)

Харків – 2014 року

Приклад оформлення анотації

АНОТАЦІЯ

Святуха І.А. Культурологічна характеристика Східної Республіки Уругвай (курсова робота). – Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2014. – 30 с. (рукопис).

У курсовій роботі дається короткий опис Східної Республіки Уругвай – історія її заселення і формування держави, демографічні показники, національний склад і характер народу, його релігія і традиції, особливості побуту і сімейних стосунків, культурні досягнення і регіональні відмінності.

Структурно робота складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаних джерел з 18 найменувань, додатку; містить 6 таблиць, 5 рисунків.

Ключові слова: Уругвай історія, культура, демографія, народ, національний характер, регіони.

АННОТАЦИЯ

Святуха И.А. Культурологическая характеристика Восточной Республики Уругвай (курсовая работа). – Харьков: ХНУ им. В.Н. Каразина, 2014. – 30 с. (рукопись).

В курсовой работе дается краткое описание Восточной Республики Уругвай – история ее заселения и формирования государства, демографические показатели, национальный состав и характер народа, его религия и традиции, особенности быта и семейных отношений, культурные достижения и региональные особенности.

Структурно работа состоит из введения, четырех разделов, заключения, списка использованных источников из 18-ти наименований, приложения; содержит 6 таблиц, 5 рисунков.

Ключевые слова: Уругвай, история, культура, демография, народ, национальный характер, регионы.

Бланк оцінювання курсової роботи

ОЦІНЮВАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Пункти оцінки	Максимальний бал	Оцінка наукового керівника, бали
Вступ	5	
1. Історичний нарис – сума:	15	
1.1. Історія заселення країни	5	
1.2. Формування держави	5	
1.3. Великі люди нації	5	
2. Народ, побут і звичаї – сума:	15	
2.1. Демографія	3	
2.2. Національний характер	3	
2.3. Релігія і традиції	3	
2.4. Побутові умови і проблеми	3	
2.5. Сімейні стосунки	3	
3. Культура – сума:	15	
3.1. Освіта, друк	3	
3.2. Наука, музеї, бібліотеки	3	
3.3. Література	3	
3.4. Мистецтво	3	
3.5. Архітектура, народні ремесла	3	
4. Регіональні відмінності – сума:	15	
4.1. Регіон 1-й	5	
4.2. Регіон 2-й	5	
4.3. Регіон 3-й	5	
Висновки	5	
Список використаних джерел	5	
Зміст роботи – разом:	75	
Оформлення роботи	10	
Захист роботи	15	
Всього балів:	100	
Бонус за додатки	+5	
Штрафні за несвоєчасність	-10	
Штрафні за перевищення обсягу	...	
Всього балів:		

Науковий керівник

підпис

Касьян С.А.
П.І.Б.

ЗМІСТ

	Стор.
Вступ	4
Розділ 1. Історичний нарис	5
1.1. Історія заселення країни.....	5
1.2. Формування держави.....	7
1.3. Великі люди нації.....	9
Розділ 2. Народ, побут і звичаї	11
2.1. Демографія	11
2.2. Національний характер	12
2.3. Релігія і традиції.....	13
2.4. Побутові умови і проблеми.....	15
2.5. Сімейні стосунки	16
Розділ 3. Культура.....	17
3.1. Освіта, друк.....	17
3.2. Наука, музеї, бібліотеки	18
3.3. Література	20
3.4. Мистецтво (образотворче, театр, музика, кіно)	21
3.5. Архітектура, народні ремесла	22
Розділ 4. Регіональні відмінності.....	23
4.1. Регіон 1-й	23
4.2. Регіон 2-й	24
4.3. Регіон 3-й	26
4.4. Регіон 4-й	27
4.5. Регіон 5-й	28
Висновки	29
Список використаних джерел	30
Додатки	31

РОЗДІЛ 2. НАРОД, ПОБУТ І ЗВИЧАЇ

2.1. Демографія

За останніми розрахунками ЦРУ, чисельність населення Уругваю складає 3 308 535 осіб. За кількістю населення Уругвай посідає 132 місце у порівнянні з іншими країнами світу [8]. На рис. 2.1. (додаток А) зображена динаміка зростання кількості населення Уругваю з 1970-го до початку 2014-го року.

Щільність населення в середньому становить 18,8 осіб/км² (найбільш щільно заселені околиці Монтевідео і південні департаменти, розташовані поблизу столиці на узбережжі затоки Ла-Плата).

...

...

2.2. Національний характер

Формування загальних рис національного характеру відбувалося під впливом процесів заселення країни. Саме тому уругвайцю ближче за духом іспанець або італієць, ніж житель сусідньої Болівії чи Перу. У галісійців жителі Уругваю запозичили хоробрість і безстрашність [3, с.30], у італійців – ввічливість у звертанні та люб'язність, у іспанців – балакучість і жагу до видовищ [12].

...

...

РОЗДІЛ 4. РЕГІОНАЛЬНІ ВІДМІННОСТІ УРУГВАЮ

У регіональному поділі Уругваю виокремлюють три економіко-географічні регіони: Столичний, Прибережний і Скотарський (рис. 4.1) [2]. ...

4.1. Столичний регіон

Столичний регіон складається з чотирьох департаментів – адміністративно-територіальних одиниць держави: Монтевідео (10), Канелонес (2), Сан-Хосе (16) та Колонія (4). Загальна площа регіону становить 16,2 км², а чисельність населення – 2033 тис. осіб [8]. Регіон історично формувався як центр господарської активності країни.

...

4.2. Прибережний регіон

Прибережний регіон займає лівобережжя ріки Уругвай (департаменти Соріано (17), Ріо-Негро (12), західні частини департаментів Пайсанду (11), Сальто (15), Артигас (1). Це район екстенсивного землеробства (виробництво зернових, олійних культур), плантацій цукрової тростини, цукрового буряку (департамент Артигас) і цитрусових (департамент Сальто).

...

4.3. Скотарський регіон

Скотарський регіон займає малозаселену частину – департаменти на півночі країни. Це район м'ясо-вовняного тваринництва, де панують екстенсивні скотарські латифундії. Вони є головними постачальниками живої худоби і вовни на внутрішній ринок і на експорт [4; 14] До найважливіших центрів регіону відносяться міста Такуарембо, Мело і Дурасно. ...

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України Про зовнішньоекономічну діяльність // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 1991. – № 29, ст. 377 .
2. Положення про форму зовнішньоекономічних договорів (контрактів) № у 833/6024 від 21.09.2001 р. // Урядовій кур'єр. – 2001. – № 46.
3. Про режим іноземного інвестування: Закон України, 19 березня 1996. // Відомості Верховної Ради. – 1996. – № 6.
4. Голиков А.П., Грицак Ю.П., Казакова Н.А., Сидоров В.И. География мирового хозяйства: учеб. пособие. / Под ред. А.П. Голикова – К.: Центр учебной литературы, 2008. – 192 с.
5. Голиков А.П., Казакова Н.А., Прав Ю.Г. Региональная политика и экономическое развитие: европейский контекст: учеб. пособие. – Харьков: Экограф, 2009. – 240 с.
6. Голиков А.П., Черномаз П.А. Международные экономические термины: словарь-справочник: учеб. пособ. – К.: Центр учебной литературы, 2008. – 376 с.
7. Голиков А.П. Економіка України: навч. посіб. / А.П. Голиков, Н.А. Казакова, О.А. Шуба. – К.: Знання, 2009. – 286 с.
8. Голиков А.П., Дейнека О.Г., Позднякова Л.О., Черномаз П.О. Економіка зарубіжних країн: Навч. посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 464 с.
9. Милюха Г.В., Резников В.В., Чумакова А.С. Международные отношения и мировая политика: учебн. пособие для студентов специальности «международные экономические отношения». – Харьков: Экограф, 2009. – 120 с.
10. Enen, Jack. Venturing abroad: international business expansion via joint ventures / Jack Enen, Hall Press TM, an imprint Me Graw-Hill Inc, 2001. – 237 p.
11. The Global Competitiveness Report 2008-2009 // 2009 World Economic Forum. – World Travel & Tourism Council [Електронний ресурс]: веб-сайт. – Режим доступу: <http://www.weforum.org>
12. The Travel & Tourism Competitiveness Report 2009. – World Economic Forum. – Geneva, Switzerland 2009. – 525 p.
13. World Factbook 2007-2009 World Travel & Tourism Council [Електронний ресурс]: веб-сайт. – Режим доступу: <http://www.cia.gov>

Приклад оформлення таблиць

Таблиця 2.1

Основні демографічні показники Болівії (2009 р.)

Показники	Одиниця виміру	Величина показника
Чисельність населення	тис. осіб	9775
Народжуваність	‰	25,82
Смертність	‰	7,05
Природний приріст	‰	18,77
Механічний приріст	‰	-1,05
Дитяча смертність	‰	44,66
Середня тривалість життя	років	66,9
Сумарний коефіцієнт народжуваності	індекс	3,17
Брутто-коефіцієнт відтворення	індекс	1,55
Нетто-коефіцієнт відтворення	індекс	1,53
Середній розмір сім'ї	осіб	4,10
Вікова структура:	%	100%
діти (до 14 років)	%	35,5
дорослі (15-65 років)	%	60,0
люди похилого віку (старіше 65 років)	%	4,5
Статева структура:	%	100%
чоловіки	%	49,2
жінки	%	50,8
Розподіл дорослого населення за рівнями освіти (2000 р.):	%	100%
неписьменні	%	39,5
1 ступінь (початкова освіта)	%	50,5
2 ступінь (середня освіта)	%	7,3
3 ступінь (вища освіта)	%	3,2

Джерело:

<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/bl.html> [18]

Приклади оформлення ілюстрацій

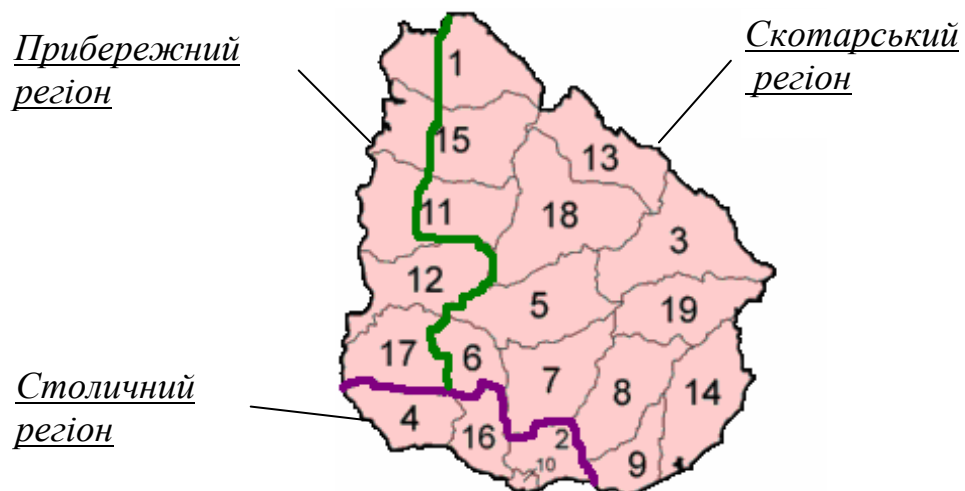

Рис. 4.1. Адміністративно-територіальний
і регіональний поділ Уругваю

Джерело: http://ru.wikipedia.org/wiki/Uruguay_departments_numbered.png

Рис. 2.4. Уругвай: куток старого міста

Джерело: <http://tema.ru/travel/uruguay/>

Навчальне видання

Грицак Юрій Петрович
Касьян Світлана Анатоліївна
Коваленко Роман Сергійович

**КУРСОВА РОБОТА З ДИСЦИПЛІНИ «КРАЇНОЗНАВСТВО»:
Методичні рекомендації до виконання
для студентів напряму підготовки
6.030203 «Міжнародні економічні відносини»**

Третє видання,
перероблене і доповнене

Українською мовою
В авторській редакції
Оригінал-макет: Ю.П. Грицак

Підписано до друку 15.02.2014. Формат 60×84/16.
Ум. друк. арк. 1,5. Тираж 100 прим. Зам. № 3/02-14

61022, м. Харків, майдан Свободи 4,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Надруковано ФОП Грицак С. Ю.
ЄДРПОУ 01.04.2000 № 20106071963,
61103, м. Харків, вул. Дерев'янка 7, к. 86, тел. (057) 343-75-62